

Notitie

Contactpersoon	
Datum	24 oktober 2023
Kenmerk	N001-1281464VSX-V01-pws-NL
Kwaliteitscontrole	

Uitbreiding ontheffingsaanvraag Wet natuurbescherming Putten-Zuid

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Voor woningbouwontwikkeling ten zuiden van Putten heeft TAUW in opdracht van de gemeente Putten een activiteitenplan (TAUW, 2023) opgesteld ter onderbouwing van een ontheffingsaanvraag Wet natuurbescherming. Dit activiteitenplan is vooralsnog opgesteld voor de volgende werkzaamheden, soorten en beschermde functies:

- Het (direct en indirect) vernietigen van één verblijfplaats van boommarter en het verstoren van individuen van die soort (Wet natuurbescherming, hoofdstuk 3, artikel 3.10, lid 1b)
- Het (direct en indirect) vernietigen van één verblijfplaats van das en het verstoren van individuen van die soort (Wet natuurbescherming, hoofdstuk 3, artikel 3.10, lid 1b)
- Het indirect aantasten van nest- en rustlocaties van steenuil, kerkuil en huismus door aantasting van de functionele leefomgeving (Wet natuurbescherming, artikel 3.10, lid 2 en 4)

Op 21 april 2023 is door TAUW namens de gemeente Putten de ontheffingsaanvraag voor het overtreden van bovenstaande verbodsbepalingen ingediend bij de provincie Gelderland, op basis van bovengenoemd activiteitenplan. Die ontheffingsaanvraag is bij de provincie geregistreerd onder zaaknummer 2023-006167. De aanvraag is vanwege de lange doorlooptijd van de beoogde ontwikkeling uitsluitend gedaan voor fase 1 van het project. Op moment van schrijven heeft de provincie Gelderland nog geen besluit genomen op die aanvraag. Wel is op 5 oktober een brief verzonden waarbij medegedeeld wordt dat de beoordeling van de aanvraag langer gaat duren.

1.2 Beschermde functie teunisbloempijlstaart

Aan de zuidkant van het plangebied ligt het perceel Hooiweg 24. Hier worden op termijn enkele schuren gesloopt om ruimte te maken voor woningbouw. Ook vindt er in dit gebied tijdelijke compensatie plaats voor das, boommarter, kerkuil en steenuil, zoals reeds is beschreven in het activiteitenplan. Omdat het reeds uitgevoerde ecologisch onderzoek voor Hooiweg 24 nog niet compleet was ten tijde van het indienen van de ontheffingsaanvraag, heeft TAUW in 2023 aanvullend onderzoek uitgevoerd naar vleermuizen, teunisbloempijlstaart, steen- en boommarter. Tijdens de aanvullende onderzoeken is een voortplantingslocatie van teunisbloempijlstaart aangetroffen binnen het plangebied (fase ¾). Omdat teunisbloempijlstaart een soort is die snel op nieuwe locaties kan opduiken is besloten om de rest van het plangebied (fase 1/2/3/4) ook te onderzoeken op teunisbloempijlstaart. Hierbij is de soort niet aangetroffen, maar vanwege het voorkomen van meerdere waardplanten en teunisbloempijlstaart in hoog tempo nieuwe locaties kan koloniseren, is het niet uitgesloten dat in de komende jaren alsnog vestiging plaatsvindt in overige delen van het plangebied.

Daarom is besloten om de lopende ontheffingsaanvraag (voor deelgebied fase 1) uit te breiden met het verzoek tot ontheffing van enkele artikelen van de Wnb aangaande teunisbloempijlstaart. Deze notitie geeft de nodige onderbouwingen waarom de aanvraag noodzakelijk is en welke maatregelen worden toegepast. Deze notitie dient in samenhang gelezen te worden met het reeds opgestelde activiteitenplan (TAUW, 2023) om een volledig beeld te krijgen van de huidige situatie en de voorgestelde maatregelen. Om dubbele informatie te voorkomen wordt alleen nieuwe relevante informatie aangehaald.

2 Onderzoek teunisbloempijlstaart

Dit hoofdstuk bevat de methode van het onderzoek, de resultaten en de te overtreden verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming.

2.1 Methode inventarisatie

2.1.1 Onderbouwing methode

Het onderzoek naar teunisbloempijlstaart is gericht op het vaststellen van voortplanting binnen het plangebied. Voor teunisbloempijlstaart is geen kennisdocument van BIJ12 of soortinventarisatieprotocol van het Netwerk Groene Bureaus beschikbaar. Daarom is hieronder de onderzoeksmethode beschreven en onderbouwd op basis van de ecologie van deze soort.

Vlinders van teunisbloempijlstaart worden in vergelijking met andere nachtvlinders minder aangetrokken tot licht. Bovendien is teunisbloempijlstaart zeer mobiel en de vlinder kan over grote afstanden rondzwerven. De aanwezigheid van een volwassen vlinder hoeft daarom niets te zeggen over mogelijke voortplanting in een gebied; dit kan immers slechts een zwervend/passierend individu zijn. Een onderzoek naar vlinders van teunisbloempijlstaart is daarom niet zinvol om het effect van het voornemen te bepalen. Het zoeken naar de eitjes van deze vlinder op waardplanten is zeer tijdrovend en de kans is groot dat deze gemist worden door het onopvallende uiterlijk en geringe afmetingen. Daarnaast zijn eieren van teunisbloempijlstaart niet op uiterlijk te onderscheiden van eieren van groot avondrood.

Als pop zit teunisbloempijlstaart verstopt in de strooisellaag of in de eerste vijf centimeter van de bodem. Na de winter komen hier de vlinders uit. Het zoeken naar poppen kan daarom schadelijk zijn voor de soort, het doorzoeken van strooisellagen en de bodem kan zowel het winterhabitat als de pop zelf beschadigen. Dit is een overtreding van de Wet natuurbescherming. Voor het zoeken naar poppen van teunisbloempijlstaart is daarom een ontheffing nodig, maar leidt bovenal tot meer negatieve effecten dan gekozen methode.

Het onderzoek naar teunisbloempijlstaart heeft zich daarom gericht op het zoeken naar rupsen. De rupsen van teunisbloempijlstaart zijn relatief groot en zijn voornamelijk op de waardplanten aanwezig. Zeker in een later vervellingsstadium (vanaf 2-3 weken na uitkomen eieren) zijn de rupsen opvallend aanwezig op de waardplant. Naast fysieke aanwezigheid verraden rupsen zich ook door vraatsporen en uitwerpselen bij waardplanten. In veel gevallen worden eerst dergelijke sporen aangetroffen, voordat de rups wordt waargenomen. Een inventarisatie gericht op rupsen is de meest betrouwbare werkwijze om voortplanting van teunisbloempijlstaart aan te tonen. Deze methode is daarom toegepast in het onderzoek.

Indien voortplanting van teunisbloempijlstaart is aangetoond, dient aangenomen te worden dat in de directe omgeving ook overwintering plaatsvindt. Omdat het winterhabitat niet te inventariseren is (zie boven bij passage over de poppen van teunisbloempijlstaart) wordt dit op basis van de onderzoeksresultaten en *expert judgement* bepaald.

Het onderzoek is afgestemd op de meest gunstige periode om voortplanting vast te stellen. Zo blijkt uit gegevens van De Vlinderstichting dat de piek wanneer de meeste rupsen worden aangetroffen valt in de periode halverwege juni tot halverwege augustus. Eind augustus is er een verhoging in het aantal waarnemingen te zien, echter worden deze veroorzaakt door rupsen die de waardplant hebben verlaten en in de omgeving op zoek zijn naar een plek om te verpoppen. Doordat rupsen op dat moment niet aanwezig zijn op de waardplant en dus gericht zoeken onmogelijk is, is dit geen geschikt periode om te inventariseren. Om de trefkans zo groot mogelijk te maken en een optimale spreiding in de gunstige onderzoeksmethode (halverwege juni tot halverwege augustus) te krijgen is gekozen voor drie inventarisatiemomenten met een tussenperiode van minimaal één maand tussen het eerste en derde bezoek.

2.1.2 Toegepaste methode

Het plangebied is op groeiplaatsen van waardplanten (basterdwederik, wilgenroosje en teunisbloem) systematisch afgelopen en elke waardplant is bekeken op het voorkomen van vraatsporen, uitwerpselen en rupsen. Wanneer er vraatsporen en/of uitwerpselen zijn aangetroffen is de betreffende waardplant met extra aandacht geïnspecteerd op rupsen. Alleen bij het aantreffen van rupsen van teunisbloempijlstaart zijn waarnemingen digitaal op kaart ingetekend. Vraatsporen en uitwerpselen kunnen namelijk ook van andere insecten of slakken afkomstig zijn. Eventuele vondst van verdachte eieren zijn genoteerd, zodat hier tijdens navolgende bezoeken extra aandacht aan is besteed.

In tabel 2.1 zijn de bezoekgegevens genoteerd. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen de bezoeken voor Hooiweg 24 en de rest van het plangebied, omdat deze gescheiden zijn uitgevoerd. In figuur 2.1 is de vondst van de rups van teunisbloempijlstaart bij Hooiweg 24 weergegeven.

Tabel 2.1 Bezoekgegevens van het onderzoek naar teunisbloempijlstaart

Datum	Tijd	Weersomstandigheden	Deelgebied
27 juni 2023	14:10 – 16:35 uur	20 °C, droog, half bewolkt, 2 Bft	Hooiweg 24
6 juli 2023	15:45 – 19:00 uur	18 °C, droog half bewolkt, 2 Bft	Overige delen plangebied
19 juli 2023	15:30 – 17:00 uur	22 °C, droog, half bewolkt, 2 Bft	Hooiweg 24
23 juli 2023	16:25 – 19:20 uur	22 °C, droog, bewolkt, 3 Bft	Overige delen plangebied
10 augustus 2023	16:30 – 18:15 uur	22 °C, droog, bewolkt, 2 Bft	Hooiweg 24
13 augustus 2023	18:40 – 20:15 uur	20 °C, droog, half bewolkt, 2 Bft	Overige delen plangebied

2.2 Resultaten

Bij Hooiweg 24 zijn meer dan 100 basterdwederiken, 50 wilgenroosjes en 10-15 teunisbloemen aangetroffen. Tijdens het eerste bezoek zijn twee verdachte eitjes en 1 rups van teunisbloempijlstaart gevonden (zie figuur 2.1 en figuur 2.2). Tijdens derde bezoek op deze locatie is één rups van groot avondrood aangetroffen.

In de overige delen van het plangebied zijn wel verspreid waardplanten aangetroffen, maar er zijn geen rupsen van teunisbloempijlstaart waargenomen. De waardplanten bevinden zich voornamelijk op het volkstuintjescomplex (circa 36 teunisbloemen en 10 basterdwederiken), rondom de bijbrucht van das ten zuiden van het volkstuintjescomplex (200 teunisbloemen en 50 wilgenroosjes) en in het zuidoostelijk deel van het plangebied waar een gebouw is gesloopt en zandige ondergrond aanwezig is (4 basterdwederik).

Figuur 2.1 Locatie waar teunisbloempijlstaart is aangetroffen (het perceel Hooiweg 24 ligt op de locatie waar de rups van teunisbloempijlstaart is aangetroffen)

Figuur 2.2 Rups van teunisbloempijlstaart in het plangebied bij Hooiweg 24

2.3 Interpretatie onderzoeksresultaten

Op het perceel van Hooiweg 24 is voortplanting aangetoond, waardoor dit perceel aangemerkt wordt als voortplantingsplaats van teunisbloempijlstaart. Overwintering vindt plaats direct rond de voortplantingsplaats. Dit kan zowel in vergraafbare grond op het terrein zijn, maar ook in de strooisellaag onder erfbeplanting.

Gelet op het voorkomen van waardplanten door het hele plangebied, valt niet uit te sluiten dat teunisbloempijlstaart in navolgende jaren aanwezig is op andere locaties in het plangebied. Daarom wordt aangenomen dat (vanaf mei 2024) iedere groeiplaats van waardplanten (basterdwederik, teunisbloem en wilgenroosje) een mogelijke voortplantingsplaats van teunisbloempijlstaart betreft.

Overwintering zal gebeuren in daarvoor geschikte delen rondom de voortplantingsplaatsen. Hierbij moet men denken aan goed vergraafbare grond, de strooisellaag onder bomen en hagen, en onder takken en ander materiaal. Dit is verspreid over het plangebied aanwezig, maar vooral aanwezig in de T-vormige houtwal, de groene beplanting rondom de volkstuintjes en de percelen langs de Hooiweg.

2.4 Te overtreden verbodsbepaling

De beoogde ontwikkeling voorziet in de bouw van een nieuwe woonwijk. Om deze te realiseren zijn veel bouwactiviteiten nodig en is het noodzakelijk om de grond bouwrijp te maken. Hierbij vindt onder andere grondverplaatsing plaats. Daarbij gaat het voortplantingshabitat en overwinteringshabitat van teunisbloempijlstaart (deels) verloren. Wanneer dergelijke werkzaamheden van mei tot en met september uitgevoerd worden op locaties waar waardplanten aanwezig zijn is het doden van individuen niet uitgesloten. Wanneer dergelijke werkzaamheden van juni t/m mei plaatsvinden is het niet uitgesloten dat poppen in de grond vernield worden. Dit is een overtreding van de Wet natuurbescherming.

De uitbreidingsaanvraag Wet natuurbescherming wordt uitsluitend aangevraagd voor de volgende functies en verbodsbepalingen:

- Wet natuurbescherming, hoofdstuk 3, paragraaf 3.2, artikel 3.5, lid 2 (verstoren van teunisbloempijlstaart)
- Wet natuurbescherming, hoofdstuk 3, paragraaf 3.2, artikel 3.5, lid 4 (beschadigen en vernielen van voortplantings- en rustplaatsen van teunisbloempijlstaart)

Er wordt geen ontheffing van de Wet natuurbescherming aangevraagd voor het doden van teunisbloempijlstaart en het vernielen van eieren (Wet natuurbescherming, hoofdstuk 3, paragraaf 3.2, artikel 3.5, lid 1 en 3). Door het nemen van maatregelen (zie hoofdstuk 3) wordt het doden van individuen en het vernielen van eieren namelijk voorkomen, en daarom is een ontheffing van deze artikelen niet nodig.

De ontheffing wordt vooralsnog uitsluitend aangevraagd voor het deelgebied fase 1. Hier valt Hooiweg 24 buiten. Op de locatie van Hooiweg 24 zijn ook andere beschermde soorten aangetroffen, waardoor hier een separate aanvraag voor wordt gedaan. De andere aangetroffen beschermde soorten bij Hooiweg 24 behoeven ook geen uitbreiding van de aanvraag voor het deelgebied fase 1.

3 Maatregelen

In dit hoofdstuk worden de maatregelen besproken om negatieve effecten op de staat van instandhouding van teunisbloempijlstaart te voorkomen.

3.1 Voorkomen doden individuen

Het doden van individuen door de werkzaamheden kan bijna het hele jaar optreden, en dient daarom jaarrond voorkomen te worden. Zowel in de zomerperiode, als in de winterperiode. Vanaf mei zijn eieren aanwezig op waardplanten. Direct aansluitend zijn tot en met september rupsen aanwezig op dezelfde locaties. Vervolgens gaan de rupsen verpoppen in de grond of in de strooisellaag. Hier overwintert de soort, wanneer de vlinder pas medio mei uit de pop komt. Zodoende dient het doden van individuen of het vernielen van eieren het gehele jaar vermeden te worden. Er zijn maatregelen nodig om te voorkomen dat teunisbloempijlstaart aanwezig is tijdens de uitvoer van werkzaamheden. Zowel ondergronds als pop, als bovengronds als ei of rups.

Om te zorgen dat teunisbloempijlstaart jaarrond afwezig is op en rond werkterreinen is het noodzakelijk om tijdig maatregelen te treffen. Wanneer niet tijdig maatregelen getroffen worden, kan niet uitgesloten worden dat teunisbloempijlstaart is gaan overwinteren in de bodem of strooisellaag. Hierdoor is het noodzakelijk dat er geen rupsen die gaan verpoppen aanwezig zijn in en om het plangebied. Dit wordt bewerkstelligd door gedurende de zomerperiode rupsen te verplaatsen naar locaties buiten de invloedssfeer van werkzaamheden. Om met zekerheid alle rupsen waar te nemen worden door een ter zake kundige ecooloog vijf rondes uitgevoerd in de periode 15 juni – 30 augustus. Dit is de periode dat rupsen veelal waargenomen worden op waardplanten. Tussen de rondes zit een minimale tussenperiode van circa twee weken. Aangezien rupsen in circa 3 weken volwassen worden, wordt op deze manier zekerheid verkregen dat alle aanwezige rupsen in het plangebied verplaatst worden buiten de invloedssfeer van werkzaamheden, nog voordat deze gaan verpoppen. De controlerondes lopen door tot eind augustus, zodat rupsen uit eventueel laat uitgekomen eieren niet gemist worden. De eerste ronde wordt rond de derde week van juni uitgevoerd, zodat rupsen die begin juni zijn uitgekomen niet gemist worden.

Na het uitvoeren van de vijf afvangrondes van rupsen van teunisbloempijlstaart, worden na het uitvoeren van het vijfde bezoek alle aanwezige waardplanten verwijderd uit het gebied. Dit gebeurt door de plant inclusief wortel uit te steken op aanwijzen van een ter zake kundige ecooloog. Hiermee wordt het aantal waardplanten in het gebied tijdelijk gereduceerd, zodat het volgende jaar minder waardplanten opkomen en het risico op het voorkomen van rupsen en eieren verminderd wordt.

Bovenstaande methode (zowel het afvangen van rupsen en het verwijderen van waardplanten) wordt jaarlijks herhaald indien dat noodzakelijk blijkt. Dit ter beoordeling van een ter zake kundige ecoloog. De noodzaak van het herhalen van deze methode hangt af van de aanwezigheid van waardplanten. Daarom worden waardplanten voor de start van de vliegperiode van teunisbloempijlstaart (mei-juni) en binnen de invloedssfeer van werkzaamheden verwijderd.

In figuur 3.1 is weergegeven op welke locaties waardplanten binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden aanwezig waren tijdens de onderzoeken van 2023. Op deze locaties zal gezocht worden naar rupsen en zullen de waardplanten worden verwijderd. Zekerheidshalve zal het hele plangebied (fase 1) doorzocht worden op het voorkomen van nieuwe groeiplaatsen van waardplanten. Alle waardplanten die ten zuiden van de houtwal (uitgezonderd Hooiweg 24) voorkomen blijven (ten uitvoer van fase 1) behouden. Aangenomen kan worden dat indien teunisbloempijlstaart ten zuiden van de houtwal als rups aanwezig is, deze niet verder trekt dan de houtwal om te gaan overwinteren. Hiervoor dient namelijk eerst een akker en/of weiland overgestoken te worden wat niet aannemelijk is omdat dit geen geschikt habitat betreft (onder andere door het ontbreken van waardplanten). Indien deze toch overbrugbaar is door teunisbloempijlstaart belandt de rups direct in geschikt overwinteringshabitat. Er is zodoende geen noodzaak om verder te trekken, waardoor het voorkomen van overwinterende teunisbloempijlstaarten in plangebied (fase 1) uitgesloten is.

Ten zuiden van de houtwal blijven op één perceel vooralsnog waardplanten behouden. Het is aannemelijk dat in de omgeving van het totale plangebied ook nog alternatieven zijn, aangezien basterdwederik op tal van plaatsen voor kan komen. Ook kan grote kattenstaart op tal van plaatsen langs slootkanten aanwezig zijn.

Figuur 3.1 Locaties waar waardplanten aanwezig zijn binnen de invloedsfeer van werkzaamheden voor fase 1

3.2 Alternatief voortplantingshabitat creëren

Gedurende de realisatiefase van deelgebied fase 1 is het niet noodzakelijk om alternatief voortplantingshabitat aan te leggen. In de resterende delen van het plangebied (buiten de invloedsfeer van de werkzaamheden voor fase 1) zijn altijd wel enkele waardplanten aanwezig die gedurende de realisatiefase beschikbaar blijven voor teunisbloempijlstaart, omdat deze niet door het voornemen worden aangetast. Hierbij speelt het mee dat teunisbloempijlstaart in lage aantallen voorkomt in het plangebied. Desondanks worden maatregelen getroffen om te zorgen dat teunisbloempijlstaart zich op termijn voort kan blijven planten in het plangebied.

Er dient echter voorkomen te worden dat teunisbloempijlstaart gaat overwinteren in de deelgebieden van fase 2, 3 en 4, die na de realisatie van fase 1 ontwikkelt worden. Daarom zal er slechts beperkt en zeer gefaseerd alternatief habitat gerealiseerd worden. In de groenstroken wordt circa 100 m² ingezaaid met teunisbloemen. Deze worden ingezaaid op aangebrachte zandgrond, zodat de teunisbloemen goed aanslaan. Het inzaaien vindt voornamelijk plaats in de noordwesthoek van het plangebied. Dit deel wordt het eerst bebouwd en opgeleverd en bevindt zich zo ver mogelijk weg ten opzichte van de deelgebieden die in fase 2, 3 en 4 gerealiseerd worden. Hiermee wordt voorkomen dat het alternatief voortplantingshabitat tijdens de realisatiefase van fase 1 aangetast wordt. Ook wordt hiermee voorkomen dat teunisbloempijlstaart gaat overwinteren op locaties waar graaf- en bouwactiviteiten plaatsvinden. Het inzaaien vindt pas plaats wanneer de bouwactiviteiten zich in een afrondende fase bevinden. Daarnaast zal het inzaaien in de nazomer of het najaar plaatsvinden, omdat dit het aanslaan van het mengsel vergroot.

Naast het inzaaien van 100 m² teunisbloemen wordt in een groot gedeelte van de wijk wadi's ingericht. De oevers van deze wadi's worden natuurvriendelijk ingericht en beheerd. Hoewel hier geen extra inzaai zal plaatsvinden zijn dit wel plaatsen waar op termijn grote kattenstaart op kan komen. Hier kan teunisbloempijlstaart zich weer op voortplanten. Vanuit de inzaailocaties van teunisbloemen zal ook natuurlijke verspreiding plaatsvinden van zaden. Hierdoor raken op termijn ook de hoge en droge delen van de wadi's begroeid met teunisbloemen.

Door het nemen van bovenstaande maatregelen wordt leefgebied teunisbloempijlstaart ruimschoots gecompenseerd. Het is niet mogelijk om de nieuwe situatie 1-1 te vergelijken met de huidige situatie. In de nieuwe situatie is ruimte voor meer waardplanten in de huidige situatie. Zodoende zijn er in de nieuwe situatie ook meer voortplantingsmogelijkheden aanwezig voor teunisbloempijlstaart. Hiermee wordt ook ingespeeld op toekomstige ontwikkelingen van de soort in het plangebied. Ook bij hogere aantallen teunisbloempijlstaarten blijft er voldoende alternatief habitat beschikbaar in het plangebied (fase 1). De compensatie die ingezet wordt betreft zodoende dan ook een overcompensatie.

3.3 Alternatieve overwinteringsplaatsen

Het is niet noodzakelijk om alternatieve overwinteringsplaatsen aan te bieden. In het plangebied blijven voldoende overwinteringsplaatsen beschikbaar. Zo blijft de T-vormige houtwal die dwars door het plangebied loopt altijd beschikbaar voor teunisbloempijlstaart. In de houtwal is een strooisellaag aanwezig, waarin overwintert kan worden zoals nu ook al kan. Ook liggen er takken op de bodem van deze houtwal waar teunisbloempijlstaart onder weg kan kruipen. In eventuele losse grond die aanwezig is kan teunisbloempijlstaart zich ook ingraven om te gaan verpoppen.

Naast dat de houtwal beschikbaar blijft, wordt er ook een nieuwe woonwijk gerealiseerd in het plangebied. In deze woonwijk komen tal van tuinen beschikbaar voor teunisbloempijlstaart. Hoewel de gemeente geen invloed heeft op de inrichting van tuinen, mag aangenomen worden dat een gedeelte van de tuinen ook geschikt zal zijn als overwinteringsplaats voor teunisbloempijlstaart. Hierbij moet men denken aan de strooisellaag onder hagen, maar ook in vergraafbare grond/zand in boomspiegels, perkjes en verwilderde tuinen.

3.4 Globale fasering

In tabel 3.1 is de globale fasering van de maatregelen voor teunisbloem weergegeven. Omdat er in 2023 tijdens het nader onderzoek geen teunisbloempijlstaarten zijn aangetroffen is uitgesloten dat de soort aanwezig is tijdens de start van de werkzaamheden begin 2024. Wel is ontheffing noodzakelijk vanaf juni 2024, als het noodzakelijk is om waardplanten te verwijderen en/of rupsen te verplaatsen.

Tabel 3.1 Globale fasering van de maatregelen en werkzaamheden

	Q4 2023	Q1 2024	Q2 2024	Q3 2024	2025/2026/ 2027
Aanvraag uitbreiding ontheffing Wet natuurbescherming	X				
Start werkzaamheden fase 1		X			
Doorlooptijd ontheffingsaanvraag	X	(X)	(X)		
Verwijderen waardplanten (kan zonder ontheffing omdat de soort in 2023 nog niet is aangetroffen in/nabij fase 1)			X		
Verplaatsen rupsen				X	
Inzaaien teunisbloemen en aanleggen wadi's					X
Herhalen verwijderen waardplanten en afvangen rupsen (indien nodig)					X

4 Staat van instandhouding teunisbloempijlstaart

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de staat van instandhouding van teunisbloempijlstaart en welke effecten de beoogde ontwikkeling hierop heeft.

4.1 Algemeen

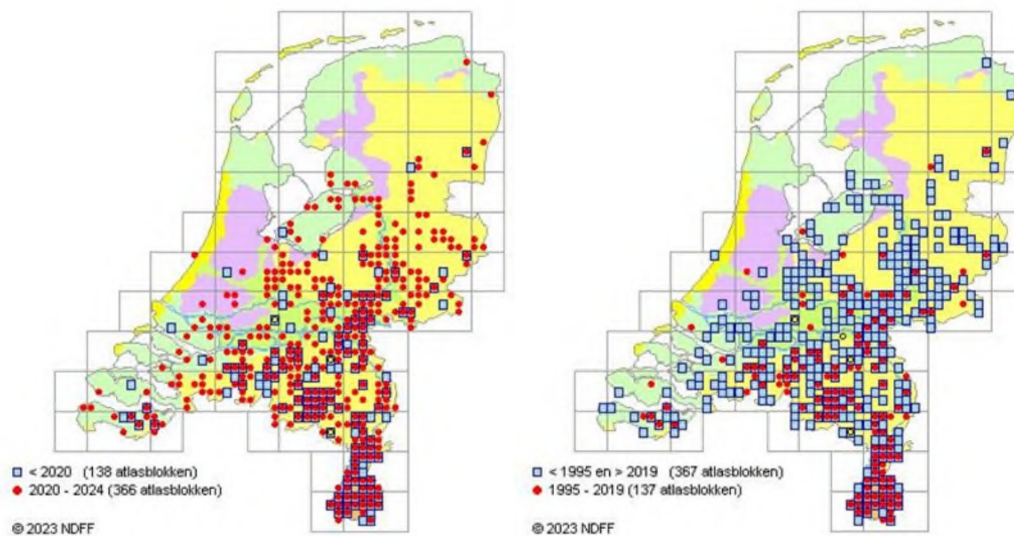
De staat van instandhouding van teunisbloempijlstaart is zoveel mogelijk bepaald aan de hand van informatie van instanties die de staat van instandhouding op een betrouwbare manier kunnen vaststellen. Voor het landelijk beeld is dit beschikbaar. Voor het provinciale en lokale beeld is er echter geen instantie die de staat van instandhouding van teunisbloempijlstaart heeft bepaald. Daarom wordt voor het bepalen van de provinciale en lokale staat van instandhouding *expert judgement* toegepast. Daarbij is relevante informatie zoals het verspreidingsgebied, populatietrends, kwaliteit van het leefgebied en het toekomstperspectief meegewogen, indien deze voorhanden zijn.

Na het vaststellen van de huidige staat van instandhouding wordt ingegaan op cumulatieve effecten. Daarbij wordt beoordeeld of de beoogde ontwikkeling bijdraagt aan cumulatieve effecten op teunisbloempijlstaart in de omgeving van Putten.

Tot slot wordt ingegaan welke effecten de beoogde ontwikkeling heeft op de staat van instandhouding van teunisbloempijlstaart.

4.2 Landelijke staat van instandhouding

De landelijke staat van instandhouding van teunisbloempijlstaart is gunstig. Op alle relevante aspecten (verspreidingsgebied, populatie, leefgebied, toekomstperspectief) scoort teunisbloempijlstaart gunstig. De trend van de staat van instandhouding is ook gunstig (Wageningen University & Research, 2019). In figuur 4.1 is het landelijke verspreidingsgebied van teunisbloempijlstaart weergegeven. Daarbij is ook onderscheid gemaakt tussen het verspreidingsgebied vanaf 2024 en het verspreidingsgebied in de periode daarvoor. Te zien is dat teunisbloempijlstaart vanuit Limburg en Duitsland sterk richting het noordwesten aan het oprukken is. Dit wordt mogelijk veroorzaakt door klimaatverandering. Teunisbloempijlstaart is namelijk een warmteminnende soort.

Figuur 4.1 Verspreidingsgebied van teunisbloempijlstaart in Nederland

4.3 Provinciale staat van instandhouding

In figuur 4.1 is te zien dat teunisbloempijlstaart in grote delen van Gelderland voorkomt. Vooral in en om het rivierengebied, maar ook ten oosten en ten westen van de Veluwe is een hoge presentie van atlasblokken. Verder naar het noorden komt de soort in minder atlasblokken voor, mogelijk dat die de komende jaren verder gekoloniseerd worden. Het verspreidingsgebied wordt door de algemene verspreiding over Gelderland op gunstig ingeschat.

De populatieomvang, de kwaliteit van het leefgebied en het toekomstperspectief is naar verwachting gunstig, anders zou er niet een dergelijke uitbreiding van het verspreidingsareaal mogelijk zijn. Gelet op bovenstaande zal de trend en het eindoordeel van de provinciale staat van instandhouding van teunisbloempijlstaart gunstig zijn.

4.4 Lokale staat van instandhouding

Het uitvoeren van een volledig onderzoek naar de populatieomvang van teunisbloempijlstaart in Putten en omgeving staat qua onderzoeksinspanning niet in verhouding tot de omvang van de ingreep.

Desalniettemin is in de Nationale Databank Flora en Fauna informatie op te halen over de verspreiding van teunisbloempijlstaart in Putten en omgeving (geraadpleegd op 12 oktober 2023). Pas sinds 2019 wordt teunisbloempijlstaart waargenomen in de omgeving van Putten. Dit is te verklaren door het oprukkende karakter wat de soort heeft. De waarnemingen zijn gedaan op de volgende locaties:

- Tussen Putten en Amersfoort langs de N798 (21 juli 2019)
- Aan de oostkant van Nijkerk (20 augustus 2021)
- In Zeewolde (27 juni 2023)
- In Harderwijk (6 juli 2023)
- In Amersfoort - Vathorst (19 juli 2023)

In bovenstaande opsomming is goed te zien dat er sinds 2023 een toename is van waarnemingen. Er wordt over het algemeen door natuurliefhebbers niet actief gezocht naar rupsen van teunisbloempijlstaart en niet iedereen maakt waarnemingen openbaar. Daarom ligt het werkelijke aantal teunisbloempijlstaarten in de omgeving van Putten hoger.

Vanwege de gunstige verspreiding op verschillende locaties rondom Putten wordt het verspreidingsbeeld ingeschat op gunstig. De populatieomvang is mogelijk momenteel nog beperkt, maar het toekomstperspectief is vanwege het oprukkende karakter gunstig. Teunisbloempijlstaart is niet kritisch en kan zich zelfs in tuinen voorplanten als daar basterdwederik (of andere waardplanten) voorkomt. De kwaliteit van het leefgebied wordt daarom ook op lokaal niveau ingeschat als gunstig. Concluderend is de lokale staat van instandhouding van teunisbloempijlstaart gunstig.

4.5 Cumulatieve effecten

Het is niet bekend of er in de omgeving van het plangebied en Putten ontwikkelingen gaande zijn waarbij ook teunisbloempijlstaart wordt getroffen. Doordat voor deze beoogde ontwikkeling voldoende maatregelen worden getroffen om negatieve effecten te compenseren, is het uitgesloten dat de beoogde ontwikkeling bijdraagt aan eventuele cumulatieve effecten op teunisbloempijlstaart.

4.6 Effecten op de staat van instandhouding

Afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van teunisbloempijlstaart vindt niet plaats. In de eerste plaats hebben de ingrepen slechts betrekking op een klein gedeelte van Putten en de metapopulatie in deze regio. Door het nemen van maatregelen vindt geen afbreuk plaats aan de staat van instandhouding van teunisbloempijlstaart. Doordat er alternatief voortplantingshabitat gerealiseerd wordt, wordt verzekerd dat er voldoende voortplantingshabitat aanwezig blijft. Door het verplaatsen van individuen wordt voorkomen dat individuen gedood worden.

Door zodanig te werken is er behoud van de lokale populatie, zowel in aantallen individuen en beschikbare verblijfplaatsen. Door het realiseren van alternatief habitat met een ruimschootse compensatiefactor zal de lokale populatie mogelijk zelfs een boost krijgen. Zodoende is er geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van teunisbloempijlstaart.

5 Wettelijk belang en alternatievenafweging

In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op het wettelijk belang dat de beoogde ontwikkeling dient en de alternatievenafweging.

In het reeds opgestelde activiteitenplan (TAUW, 2023) is ingegaan op het wettelijk belang dat de beoogde ontwikkeling dient en wordt een alternatievenafweging gedaan. De onderbouwing van het wettelijk belang en de alternatievenafweging blijft onveranderd. Weliswaar valt teunisbloempijlstaart onder een ander beschermingsregime dan de aanwezige vogels in het gebied, het belang wat voor de vogels is aangedragen komt op hetzelfde neer als het belang voor teunisbloempijlstaart. Zodoende dient de beoogde ontwikkeling het wettelijk belang *'in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten'*, dat van toepassing is voor soorten die beschermd zijn onder de Habitatrichtlijn (zoals teunisbloempijlstaart).

Er zijn ook geen alternatieven die gunstiger uitpakken voor beschermde soorten door een andere locatie, werkwijze en planning toe te passen. Voor de onderbouwing wordt wederom verwezen naar het activiteitenplan (TAUW, 2023).

6 Literatuur

TAUW (Sanders, V.) 2023. Activiteitenplan fase 1 herontwikkeling Halvinkhuizen in Putten. Rapportage met kenmerk R002-1281464VSX-V03-mdg-NL, d.d. 13 april 2023.

Wageningen University & Research, 2019. Vogel- en Habitatrichtlijnrapportage 2019.

Geraadpleegde websites:
www.vlinderstichting.nl